

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	868
Land:	Iran
Kilde:	Landinfo
Titel:	Temanotat. Iran. Det iransk-kurdiske partiet PJAK
Udgivet:	18. december 2020
Optaget på baggrundsmaterialet:	25. oktober 2021

LANDINFO

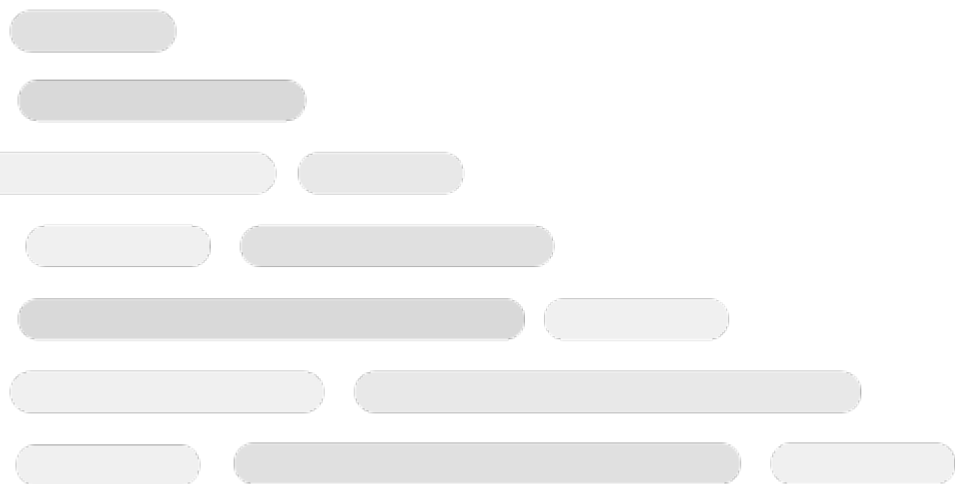
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Temanotat

Iran

Det iransk-kurdiske partiet PJAK

18. desember 2020

© Landinfo 2020

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A
Postboks 2098 Vika
0125 Oslo
Tel: 23 30 94 70
E-post: landinfo@landinfo.no
www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingstreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivarettatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

Summary

PJAK is an Iranian-Kurdish opposition party that was founded in 2004. There are close ties between Turkish-Kurdish PKK and PJAK, and Abdullah Öcalan is PJAK's ideological inspirer. PJAK's goal is primarily increased autonomy for the Kurdish minority in Iran, but they also have a stated goal of regime change in the country. Like several other Kurdish parties, PJAK operates from northern Iraq.

A ceasefire was concluded between PJAK and the Iranian authorities in 2011. Up until the ceasefire, PJAK's military wing fought an armed struggle against the regime in Tehran. Iranian authorities responded by using military force, and several members have been arrested and sentenced to severe penalties, including the death penalty. The ceasefire still applies, but there are reports of constant breaches of the agreement.

PJAK is considered to be a pragmatic organization that uses a wide range of tools. In 2014, they established the grassroot movement KODAR, which is intended to mobilize the population, and especially the Kurds.

Sammendrag

PJAK er et iransk-kurdisk opposisjonsparti som ble dannet i 2004. Partiet har tette bånd til tyrkisk-kurdiske PKK og Abdullah Öcalan er PJAKs ideologiske inspirator. PJAKs primære mål er økt selvstyre for den kurdiske minoriteten i Iran, men de har også en uttalt målsetting om regimeskifte i landet. I likhet med flere andre kurdiske partier, opererer PJAK fra Nord-Irak.

Det ble inngått våpenhvile mellom PJAK og iranske myndigheter i 2011. Frem til våpenhvilen hadde PJAKs militære fløy drevet væpnet kamp mot regimet i Teheran. Iranske myndigheter svarte med militærmakt, og en rekke medlemmer har blitt arrestert og idømt strenge straffer, inkludert dødsstraff. Våpenhvilen gjelder fortsatt, men det rapporteres om stadige brudd på avtalen.

PJAK anses å være en pragmatisk organisasjon som benytter et bredt spekter av virkemidler. I 2014 etablerte de grasrotbevegelsen KODAR, som er ment å være et redskap for å mobilisere befolkningen, og særlig kurderne.

Innhold

1	Innledning.....	6
2	Historisk bakgrunn.....	7
2.1	PJAKs tilknytning til PKK	7
2.2	Det regionale spillet.....	8
3	PJAKs organisasjon, ideologi og målsetting	9
3.1	Organisasjonsmodell	10
3.2	Grasrotorganisasjonen KODAR.....	11
3.3	Samarbeid med andre aktører	12
4	Militær aktivitet	12
4.1	Militær trening.....	13
4.2	Militær aktivitet i Iran.....	14
4.3	Militær aktivitet i Nord-Irak	15
4.4	Våpenhvile i 2011	16
4.4.1	Situasjonen etter at våpenhvilen ble inngått	17
5	Medlemskap	18
5.1	Tidligere struktur for medlemskap	19
5.2	Antall medlemmer	19
5.3	Medlemskort og bekreftelser på medlemskap	20
6	PJAKs tilstedeværelse i Nord-Irak	21
6.1	Forholdet til KRG	22
6.2	Kommunikasjonsmønster i PJAK	23
7	Tilstedeværelse i Iran	24
8	Reaksjoner fra iranske myndigheter	25
8.1	Arrestasjoner og domfellelser.....	25
8.2	Henrettelser og likvideringer.....	26
8.3	Press på familiemedlemmer.....	27
9	Referanser	29

1 Innledning

Dette temanotatet redegjør for den iransk-kurdiske organisasjonen Partî Jiyanî Azadî Kurdistan (PJAK), som på engelsk oftest oversettes til Free Life Party of Kurdistan eller Party of Free Life of Kurdistan (Parti for et fritt liv i Kurdistan). Partiet har ifølge egne ledere og uavhengige observatører tilstedeværelse både i iransk og irakisk Kurdistan. Økt selvstyre for den kurdiske minoriteten i Iran er PJAKs primære mål. Fra etableringen i 2004 til 2011 var PJAK det eneste kurdiske partiet som drev væpnet kamp mot regimet i Iran. Iranske myndigheter slår ned på partiets virksomhet med militærmakt, og en rekke antatte medlemmer har blitt arrestert og idømt strenge straffer, inkludert dødsstraff.

Temanotatet bygger på åpne kilder, inkludert nyhetsartikler, akademiske artikler og rapporter fra kurdiske og internasjonale menneskerettighetsorganisasjoner, samt samtaler med representanter og ledere for PJAK. På en informasjonsinnhentingsreise til Nord-Irak i oktober 2019 hadde Landinfo møter med representanter for PJAK. I oktober 2012 og i mars 2013 intervjuet Landinfo PJAKs daværende utenrikspolitiske leder (Head of Foreign Affairs) Shamal Bishir. Landinfo hadde samtale med PJAKs daværende president Abdul Rahman Haji Ahmadi da han besøkte Oslo i 2011.

Representanter og lederskapet for PJAK er viktige kilder i dette notatet. Det må understrekes at de ikke er uavhengige kilder. De er likevel viktige kilder som gir innblikk i PJAKs oppfatning av partiets egenart, kultur og utfordringer. PJAK har en egen hjemmeside (u.å.) som presenterer organisasjonen. Landinfo har hentet informasjon om organisasjonens tankegodt og organisering fra hjemmesiden.

Tilgang til verifisert eller etterprøvbart informasjon om situasjonen i iransk Kurdistan er begrenset, og det er krevende å innhente objektiv, pålitelig og kildeforankret informasjon fra området. Det er i hovedsak partene selv - de ulike kurdiske partiene og iranske myndigheter - som formidler informasjon om den generelle situasjonen, væpnede sammenstøt og andre relevante hendelser fra området. Partene, eller kilder med sterke lojalitetsbånd til en av partene i konflikten, har ofte en agenda og en strategisk interesse av å gi feilaktig eller selektiv informasjon. Det må derfor tas forbehold om at informasjonen de formidler ikke nødvendigvis er objektiv, og ofte er den heller ikke mulig å verifisere. Problemet forsterkes av at uavhengige rapportører i liten grad har tilgang til området. Så langt det lar seg gjøre er derfor uttalelser fra representanter for PJAK supplert med informasjon fra akademiske artikler, presseoppslag og informasjon fra menneskerettighetsorganisasjoner uten bånd til partiet.

Temaene som belyses i dette notatet, er sensitive. Enkelte av de muntlige kildene er derfor anonymisert.

Notatet er en oppdatering og utbygging av et temanotat om PJAK som Landinfo publiserte i juni 2013.

2 Historisk bakgrunn

Organisasjonen PJAK ble grunnlagt i 2004. Den vant gjenklang blant kurdiske aktivister som lenge hadde befunnet seg i et politisk tomrom, ettersom de etablerte iransk-kurdiske partiene – i første rekke Kurdistan demokratiske parti i Iran (KDPI) og Komalah – var drevet i eksil av den iranske hæren på 1980-tallet. Partiene hadde lite tilstedeværelse i Iran - både politisk, kulturelt og militært (Ahmadzadeh & Stansfield 2010, s. 25). PJAK gjenopptok og videreførte arven fra den væpnede kurdiske motstandskampen som KDP og Komalah hadde drevet tidligere. PJAKs militære fløy opererte fra Qandil-fjellene i Nord-Irak, og gjennomførte allerede i 2004 væpnede angrep rettet mot iranske mål (Brandon 2018; Elling 2013, s. 69).

En av grunnleggerne for PJAK hevder at forløperen til bevegelsen startet som en fredelig, studentbasert menneskerettighetsorganisasjon i 1997, inspirert av det kurdiske selvstyret i Nord-Irak og av PKKs¹ kamp i Tyrkia (Brandon 2006). Denne informasjonen bekreftes på bevegelsens hjemmeside: «PJAK was founded by a group of students and activities of Democratic Unity Movement in 2004 (PJAK 2016)». PJAKs moderorganisasjon ble dannet i Iran. Dette var i reformperioden under president Khatami, fra 1997 til 2005, da en rekke medier og organisasjoner fikk vokse frem. Organisasjonen drev kulturelle aktiviteter som fokuserte på identitetsspørsmål, ved å markere historiske begivenheter og avholde minnestunder for de mange tragediene som kurdere har gjennomlevet i ulike deler av Kurdistan (Elling 2020, s. 69).

I 1999 påvirket arrestasjonen av PKK-leder Abdullah Öcalan alle deler av Kurdistan. En av PJAKs to nåværende ledere, Siamand Moeini, påpekte i et intervju publisert på bevegelsens hjemmeside at pågripelsen av Öcalan ble oppfattet som en fornærmelse mot kurdernes nasjonale verdighet (PJAK 2020b). Folket i Øst-Kurdistan (*Rojhelat*), som er betegnelsen kurdene bruker om de kurdiske områdene i Iran, strømmet ut i gatene for å protestere. I byen Sanandaj ble mange arrestert og mishandlet, og tre kurdere ble drept (Brandon 2018; Elling 2013, s. 69).

2.1 PJAKs tilknytning til PKK

Democratic Unity Movement, og senere PJAK, etablerte seg i Qandil-fjellene. Ifølge akademiker og forfatter Michael Gunter (2020, s. 64) dreier det seg om et PKK-kontrollert område ved den irakiske grensen. Her etablerte PJAK kontakt med PKK, og tok til seg mange av de politiske og militære ideene som PKK sto for. De adopterte med andre ord ideologien og militærstrategien til PKK (Brandon

¹ Kurdistan Arbeiderparti (PKK) er en militær og politisk organisasjon blant kurdere i Tyrkia. PKK oppsto som en marxist-leninistiske studentbevegelsen i Ankara i 1970-årene. Organisasjonen har en stor base i Qandil-fjellene i det kurdiske autonome området i Irak. Lederen for PKK Abdullah Öcalan har vært fengslet i Tyrkia siden 1999, men er fortsatt PKKs leder (ICG u.å.).

2006). I dette området holder PJAKs kadre, dvs. profesjonelle fulltidsmedlemmer, fortsatt til: PKK på den vestlige siden, mens PJAK sine krigere er på den sørlige siden av fjellområdet (Gunter 2020, s. 64).

Tyrkiske og iranske myndigheter har fremstilt PJAK som en avlegger av PKK i Tyrkia. Det er uomtvistet at partiet står ideologisk nært PKK, og ser på PKKs leder Abdullah Öcalan som en sentral ideologisk inspirator og forbilde. Ifølge analytiker James Brandon, som bl.a. skriver for Terrorism Monitor (2018) er PJAK lojal mot Öcalans marxistisk-inspirerte ideologi, som de forsøker å anvende i en iransk kontekst. Den skotske avisen The Nation har intervjuet Siamand Moini. Avisen introduserer PJAK som et kurdisk parti, som følger Abdullah Öcalans ideer om radikalt demokrati, feminisme, kulturelle rettigheter, økologi og multikulturalisme (Glynn 2017; Brandon 2018; Zambelis 2011, s. 18, 19). Den danske Iran-eksperten Rasmus Christian Elling (2013, s. 69) bekrefter de tette båndene mellom PKK og PJAK. Ifølge Elling er PJAK den iranske vingen av PKK.

PJAK ble etablert på initiativ fra PKK og etter modell av PKK. Dette skrev Kurdistan-kjennerne Hashem Ahmadzadeh og Gareth Stansfield i en akademisk artikkel fra 2010. På begynnelsen av 2000-tallet skal PKK ha gjennomgått organisatoriske og ideologiske endringer som førte til at grupperingen organiserte sine medlemmer ut fra deres geografiske opprinnelse i de ulike deler av Kurdistan (Ahmadzadeh og Stansfield 2010, s. 25). PJAK ble som en følge av denne omorganiseringen organisasjonen for kurdere i «Øst-Kurdistan» (PJAK 2020b).

PJAKs tidligere president Abdul Rahman Haji Ahmadi omtalte i et intervju de to organisasjonene som «søsterorganisasjoner», men understreket samtidig at PJAK er en uavhengig organisasjon. Vi har vårt eget program, vi bestemmer vår taktikk og strategi. Og vår strategi er forskjellig fra PKKs, sa Ahmadi (Fuller 2008).

2.2 Det regionale spillet

Kurdernes situasjon har bidratt til et komplisert konfliktbilde i Midt-Østen – preget av stadig skiftende allianser. Kurder-spørsmålet har bidratt til et militært samarbeid mellom Tyrkia og Iran, ifølge Siamand Moeini (PJAK 2020b). Zilan Vejin, som Moeini deler lederskapet i PJAK med, peker på at Iran har konflikter med Tyrkia, men når det gjelder kurderne danner de en allianse (Evrans 2017).

I oktober 2019 iverksatte Tyrkia en militær offensiv mot kurdiske styrker i det nordøstlige Syria. Den såkalte YPG-militsen² hadde kjempet mot IS med amerikansk støtte, en koalisjon som også Tyrkia sluttet seg til i 2015. Bakgrunnen

² YPG (*Yekîneyên Parastina Gel* – Folkets forsvarsheter) er en kurdisk militær styrke i Syria. Den ble opprettet i 2004, og har siden 2012 deltatt i krigen i Syria. YPG har, i likhet med PJAK, tette bånd til PKK i Tyrkia. Tyrkiske myndigheter anser YPG for å være en terrororganisasjon (SNL 2020b).

for Tyrkias operasjon mot YPG var antagelig deres allianse med PKK. Tyrkia ønsket å svekke YPG og hindre fremveksten av en kurdisk region nær den tyrkiske grensen. Som følge av de tyrkiske angrepene, har kurderne i Syria knyttet seg nærmere til Assad-regimet. For øvrig er Assad-regimet alliert med Russland og Iran (FN-sambandet 2020).

Enkelte har hevdet at PJAK har mottatt skjult støtte fra USA som et ledd i å nå målsettingen om å destabilisere regimet i Teheran.³ Påstandene om støtte til PJAK er ikke bekreftet, og antagelig har NATO-landet Tyrkia vært et hinder for en slik støtte (Gunter 2020, s. 65; Cagaptay og Eroglu 2007).

USA inkluderte PJAK på sin liste over terroristorganisasjoner i 2009. Dette var et av de første utenrikspolitiske trekkene Obama gjorde etter at han tiltrådte som president. PJAK kom inn på listen under henvisning til at organisasjonen fremsto som en front for PKK (Reuters 2009; Elling 2013, s. 185). EU har imidlertid ikke kategorisert PJAK som en terroristorganisasjon, noe Irans utenriksminister har kritisert (Council of the European Union 2020; Press TV 2011).⁴

3 PJAKs organisasjon, ideologi og målsetting

Kurdernes sak står øverst på PJAKs dagsorden. Det er den nordvestlige delen av Iran som er fokusområde for PJAK, ifølge Uppsala Conflict Data Program (Universitetet i Uppsala u.å.). De ønsker å etablere en selvstyrt region for kurderne som bor i Iran. Målet synes ikke å være en egen kurdisk stat, men å legge til rette for at det kurdiske folket skal samarbeide og kommunisere på tvers av landegrenser. Öcalan har utviklet teorien om en «kurdisk konføderasjon». Dette er et alternativ til den tradisjonelle nasjonalstaten. Ideen er at kurderne i Tyrkia, Syria, Iran og Irak skal organisere seg politisk i pyramidelignende strukturer hvor beslutninger tas nedenfra og opp gjennom demokratiske valg. Valgte representanter fra hver del av Kurdistan skal så forenes i en felles konføderasjon på tvers av de nasjonale landegrensene (se Landinfo 2014, s. 9, 10; Taylor 2014).

Til tross for at partiprogrammet tar til orde for kurdisk selvstyre innenfor rammen av en iransk stat, betegner enkelte kilder PJAK som separatistiske (se for eksempel Freedom House 2013, s. 326).

³ Den ytterliggående gruppen Mujahedin-e Khalq var til 2012 på USAs liste over terrororganisasjoner. President Trumps tidligere sikkerhetsrådgiver John Bolton tok til orde for å lansere gruppen som et alternativ til dagens regime. Både Bolton og Trumps advokat Giuliani har besøkt gruppens hovedkvarter i Albania (Engdal 2019).

⁴ For øvrig bemerkes at PKK er på EUs terrorliste pr. 2019 (European Commission 2019, s. 5).

I tillegg til kurdernes sak, er likestilling – både mellom kjønn og etniske grupper – høyt på PJAKs politiske agenda. Likestilling mellom kvinner og menn er en uttalt målsetting; begge kjønn skal være likt representert på alle nivåer i organisasjonen, og de gjennomgår samme treningsopplegg (samtale med PJAK, oktober 2019). Det antas at opp mot halvparten av medlemmene er kvinner (Gunter 2020, s. 64).

I tillegg har PJAK en uttalt målsetting om regimeendring i Iran. I den forbindelse forsøker organisasjonen å appellere til alle iranere. PJAKs erklærte mål er å erstatte den nåværende teokratiske modellen med et demokratisk, føderalt system. Deres mål og visjon er at i en fremtidig politisk modell bør alle etniske og religiøse grupper ha stor grad av selvstyre. Det gjelder alle etniske grupper, ikke bare kurderne (Gunter 2020, s. 64).

3.1 Organisasjonsmodell

PJAK er organisert som et politisk parti. Representanter for PJAK som Landinfo møtte i Nord-Irak (samtale oktober 2019), understreket at PJAK er et politisk og ideologisk parti. I 2014 gjennomgikk PJAK en reform hvor den militære delen av organisasjonen ble tonet ned for å understreke at PJAK ikke er en gerilja, men en politisk aktør (Ekurd Daily 2014).

Partistrukturen er kompleks. Den består av både en sivil og militær fløy, i tillegg til en rekke undergrupper. I undergruppene kan både kadre, som i denne sammenhengen betyr profesjonelle fulltidsmedlemmer, og «støttemedlemmer» være tilknyttet. Felles er kravet om at de støtter PJAKs ideologi og mål. Representantene brukte følgende bilde til å beskrive strukturen i organisasjonen (samtale, oktober 2019): «PJAK utgjør hjernen og de ulike undergruppene er kroppen»

For å bidra til økt likestilling mellom kvinner og menn, er praksis at alle lederposisjoner i partiet, på alle nivåer i organisasjonen – så vel i den sivile som den militære delen – skal deles mellom en mann og en kvinne (samtale, 2019). Partiet praktiserer radikal kjønnskvalifisering på alle nivå i organisasjonen (Gunter 2020, s. 64; PJAK, samtale oktober 2019). PJAK har de siste årene delt lederskap mellom Siamand Moeini og Zilan Vejin (Rojhelat 2020).

Partikongressen er partiets høyeste beslutningsorgan og skal avholdes hvert tredje år i Qandil-fjellene i Nord-Irak. Forsamlingen (Assembly) følger opp kongressens vedtak og er høyeste beslutningsorgan i perioden mellom to kongresser. De aller fleste utsendingene til kongressen kommer fra lokale avdelinger i Iran. PJAK har tidligere hevdet at størstedelen av organisasjonen og medlemmene befinner seg i Iran (Ahmadi, samtale i Oslo mars 2011). Den sjette partikongressen ble avholdt 10. og 11. mars 2020. Kongressen gjenvälgte Siamand Moeini og Zilan Vejin som ledere for PJAK, og de valgte 16 medlemmer til forsamlingen (Rojhelat 2020).

Den militære avdelingen går under navnet East Kurdistan Defense Forces (YRK). Kvinnene har en egen militær enhet; Women's Defence Forces – *Hezen Parastina Jine* (HPJ). KJAR er kvinneorganisasjonen, KCR er ungdomsbevegelsen mens HPJ er en «all-female military woman's protection force» (samtale, oktober 2019). Den politiske vingen styres fra Irak og Europa, mens den militære vingen har hovedsete i Qandil-fjellene i Nord-Irak (PJAK 2020b).

3.2 Grasrotorganisasjonen KODAR

PJAK beskrives som en pragmatisk organisasjon, som benytter et bredt spekter av virkemidler. Ifølge analytiker James Brandon (2018) er deres forhold til deltakelse i valg illustrerende. I utgangspunktet tar PJAK til orde for boikott av presidentvalg fordi sentralregjeringen mangler legitimitet. Samtidig oppfordrer de kurdere til å bruke stemmeretten ved lokalvalg i kurdiske områder, og på den måten sikre kurdisk innflytelse. De søker også innflytelse gjennom kurdiske parlamentsmedlemmer i det iranske parlamentet.

PJAK er også aktive brukere av sosiale medier, og kan på kort varsel mobilisere til demonstrasjoner. Dette skjedde eksempelvis i september 2017 etter at kurdiske smuglere/kurerer (kolbar)⁵ ble drept av iranske sikkerhetsstyrker i grenseområdene mellom Iran og Irak. Organisasjonen bruker med andre ord både militære virkemidler, ikke-voldelig politisk press, og mobilisering av sivilsamfunn for å få gjennomslag og innrømmelser for kurdernes sak (Brandon 2018).

PJAK har en uttalt målsetting om å mobilisere befolkningen – og særlig kurdene. Dette er i tråd med PKKs ønske om å lage en bred paraply-organisasjon hvor befolkningen kan mobiliseres (Orton 2018). Som et ledd i ønsket om å skape en bred front – en massebevegelse – etablerte PJAK i 2014 det som skulle være en grasrotbevegelse som fikk navnet KODAR (Komalgay Demokratik u Azadiya Rojhilata Kurdistanê) – Democratic and Free Society of Rojhalat. Mens PJAK er et politisk og ideologisk parti, er KODAR ment å være en folkelig bevegelse som skal bidra til en bedre organisering av samfunnet (samtale med PJAK, oktober 2019).

Ifølge representanter for PJAK (samtale, oktober 2019) er hensikten med KODAR at personer med ulik bakgrunn skal arbeide sammen. Det er ikke krav om at medlemmer av KODAR deler PJAKs ideologi, og det er mulig å være tilsluttet KODAR uten å være medlem av PJAK. Det ble videre påpekt at det også er mulig

⁵ Kolbar (bærere/smuglere) bærer varer over grensen. Ifølge anslag dreier det seg om 80 000 grensepasseringer hvert år. Kolbar er en utsatt gruppe og blir jevnlig beskyttet av iranske grensevakter. Antallet drepte og sårede har økt de siste årene; i 2014 ble det registrert 70 drepte eller sårede. I 2019 var antallet økt til 276; 84 ble registrert drept og 192 såret. Siden 2014 har mer enn tusen kolbar blitt drept eller såret. I fire av fem tilfeller har de blitt skutt av sikkerhetsstyrker (Special Rapporteur on the situation of human rights in the Islamic Republic of Iran 2020, s. 23; Association for Human Rights in Kurdistan of Iran (KMMK-Geneva 2020).

å være medlem av andre politiske partier som KDP-I eller Komala, og samtidig være tilsluttet KODAR. PJAK har invitert alle de kurdiske partiene til å delta i forsøkene på massemobilisering, men har blitt avvist.

KODAR arrangerer egne kongresser, og ifølge PJAKs hjemmeside ble den tredje kongressen avholdt i et fjellområde i Kurdistan i mai 2020. Den tre dager lange kongressen hadde slagordet “Organize the society with the revolutionary spirit of the people and liberate Kurdistan” (PJAK 2020a).

3.3 Samarbeid med andre aktører

Opposisjonen mot det iranske regimet er fragmentert og lite enhetlig. Høsten 2019 var det store demonstrasjoner som følge av at iranske myndigheter varslet om økte bensinpriser. I et intervju som er publisert på PJAKs hjemmeside høsten 2020, ble Siamand Moeini spurt om PJAK var involvert i protestene. Han svarte at i protestene spilte ikke politiske partier en sterk rolle. Demonstrasjonene var reaksjoner på arbeidsledighet, fattigdom og sosial urettferdighet. Han påpekte videre at Iran er et multinasjonalt samfunn med forskjellige etniske og religiøse grupper med ulik målsetting og ideologi, noe som vanskeliggjør en samlet opposisjon mot regimet. Likevel trakk han frem enkelte fremskritt; i januar 2018 ble det organisert en konferanse i Europaparlamentet. På konferansen deltok både kurdiske, arabiske, balutsjiske, og til en viss grad azeriske politiske partier og organisasjoner. Målet var å drøfte gjensidig samarbeid. Ifølge Moeini fulgte mer enn 1,5 millioner iranere konferansen online (PJAK 2020b).

På PJAKs femte kongress (i oktober 2016) ble det vedtatt at PJAK skulle forsøke å etablere samarbeid og gode relasjoner til andre iransk-kurdiske partier som KDP-I og Komala. Siamand Moeini forklarte at han ledet delegasjonene som skulle møte de ulike partiene. Enkelte partier ønsket initiativet velkomment, mens andre avviste fremstøtet (PJAK 2020b). Det fremkommer ikke informasjon om hvilke partier eller grupperinger som PJAK samarbeider med.

4 Militær aktivitet

PJAKs militære fløy var i perioden fra etableringen i 2004 til 2011 det eneste kurdiske partiet som drev væpnet kamp mot regimet i Iran.⁶ Dette endret seg i mai 2016, da det ble rapportert om at kurdiske partier som Democratic Party of

⁶ Væpnede iransk-kurdiske partier som har hatt baser i Nord-Irak siden 1980-tallet, inkludert PDKI og Komala, avsluttet sin geriljavirksomhet mot Iran på midten av 1990-tallet etter pålegg fra den nyopprettede kurdiske selvstyre-myndigheten i Irak (KRG). Den militære opptrappingen de senere årene kan ses i lys av at det kurdiske selvstyret i Nord-Irak fremstår som en inspirasjon, mens i Tyrkia har sammenbruddet i fredsprosessen mellom PKK og myndighetene ført til uroligheter (Landinfo 2017, s. 3).

Iranian Kurdistan (PDKI), Kurdistan Democratic Party - Iran (KDP-I) og Kurdistan Freedom Party (PAK) deltok i kamphandlinger mot iranske sikkerhetsstyrker (Landinfo 2017, s. 1).

I samtale med Landinfo (oktober 2019) hevdet PJAK at partiets militære strategi er av defensiv karakter - de bruker våpen for å forsvare seg mot angrep fra iranske sikkerhetsstyrker. Dette i motsetning til situasjonen før 2011 da det var en uttalt væpnet konflikt mellom partene. Partiets daværende utenrikspolitiske leder Shamal Bishir pekte i 2012 på at PJAK helt fra starten har avvist 70-tallets teori om nasjonal frigjøring gjennom geriljakrig, og at PJAK har kritisert de tradisjonelle kurdiske partiene for en feilslått vektlegging av geriljakrig som strategi. På grunn av det iranske regimets krigføring mot PJAK og andre kurdiske organisasjoner, har imidlertid PJAK, ifølge Bishir, sett seg tvunget til å benytte militære virkemidler.

Det iranske regimet tillater ikke at PJAK opererer åpent i Iran, i likhet med alle andre politiske aktører som ikke opererer innenfor rammen av islamsk lov. Moeini forklarer at selv om PJAK er et politisk parti som ønsker å benytte demokratiske virkemidler, er det ingen åpning for at partiet kan operere åpent i Iran, heller ikke den sivile og politiske fløyen. Mistilliten mellom kurderne og det iranske regimet er stor; i Øst-Kurdistan er antallet henrettelser av kurdere høyt, og mange kurdere blir drept av iranske grensevakter når de forsøker å krysse den irakiske grensen (PJAK 2020b).

4.1 Militær trening

Det kreves intensiv og bred trening for å bli kader, dvs. profesjonell fulltidskriger. Det dreier seg om trening innen militære, politiske, ideologiske og pedagogiske fagområder. Det er ikke mulig å utelate den militære treningen. Det tar mellom tre og seks måneder å bli kader, men den militære og ideologiske opplæringen fortsetter også etter dette (PJAK, samtale oktober 2019).

PJAK forventer at deres kadre innordner seg et system med streng disiplin og militant struktur. Det er forbundet med stor oppofrelse å slutte seg til PJAK – det dreier seg om et radikalt valg med store personlige konsekvenser. PJAK har ikke egne trengingsleire, og disponerer heller ikke egne områder for medlemmer og kadre. Profesjonelle kadre lever som gerilja-soldater i fjellene sammen med andre kadre. Ifølge representanter for PJAK er geriljaenes eksistens i fjellet en viktig moralsk støtte for det iranske folket (samtale oktober 2019).

PJAKs kadre velger bort muligheten til å leve et familieliv; kadre kan ikke gifte seg eller få barn (samtale, oktober 2019). Bishir (samtale i oktober 2012) forklarte at reglene om familieetablering bygger på erfaringer fra andre partier om at det kan føre til sosiale katastrofer å få barn under slike omstendigheter. Han hadde selv sett barn som vokste opp i krigen i fjellene, uten tilgang til skole og vanlig

omsorg. Han forklarte at mange av hans venner var født under krigen av pershmergaer⁷, og led av traumer som en følge av det. Dessuten, de som fikk barn kunne ikke være like aktive. En kvinne som slutter seg til en militær enhet i fjellene, gjør ikke det for å være hjemme og jobbe på kjøkkenet, men for å være aktiv og påvirke politikken. Hvis hun ønsker barn, er forholdene bedre i byen, forklarte Bishir.

Ifølge menneskerettighetsorganisasjonen Hengaw (møte oktober 2019) forekommer det at par rømmer fra PJAK for å kunne gifte seg. Dersom kadre ønsker å forlate PJAK, står de, ifølge representanter for PJAK (samtale oktober 2019), fritt til å gjøre det. Det kreves, imidlertid, at de gir en forklaring til organisasjonen. Samtidig er Landinfo kjent med at kadre har rømt fra PJAKs baser, angivelig fordi de fryktet represalier. Under en informasjonsinnhentingsreise i oktober 2013 møtte Landinfo tidligere PJAK-kadre som hadde gått over til Komala. En av disse forklarte at den som slutter seg til PJAK, ikke har noen vei tilbake – det er ikke mulig å forlate partiet frivillig (samtale med representanter for Komala ungdom/nyankomne til Nord-Irak). Selv om det foreligger lite konkret informasjon om dette, kan det derfor ikke utelukkes at kadre som ønsker å forlate organisasjonen, blir møtt med reaksjoner. PJAK beslaglegger ID-papirene til de som verver seg, noe som bidrar til at det er vanskelig å forlate organisasjonen på en ureglementert måte. De tidligere PJAK-kadrene som Landinfo møtte i 2013, forklarte at de ikke hadde ID-dokumenter fordi «PJAK took all our ID cards».

4.2 Militær aktivitet i Iran

PJAK drev omfattende militær virksomhet i Iran fra opprettelsen i 2004 til våpenhvilen i 2011. Det er særlig den iranske revolusjonsgarden som har vært mål for PJAKs operasjoner. Iranske myndigheter omtaler PJAK konsekvent som en terroristgruppe, og iranske medier rapporterer gjerne om sammenstøt mellom iranske sikkerhetsstyrker og terroristgruppen PJAK. For ytterligere å diskreditere PJAK, ble de av iranske myndigheter omtalt som PKK, men det ble også fremsatt påstander om at PJAK var tilknyttet utenlandsk etterretning (Zambelis 2011, s. 20).

Elling (2013, s. 69) viser til en rekke ulike angrep rettet mot iransk sikkerhetspersonell i tiden før 2011; PJAK har angrepet konvoier, skutt ned helikopter og bombet oljeanlegg. De holdes ansvarlig for å ha drept dommere, religiøse ledere og kurdiske sivile som de antar at samarbeider med regimet. I samtale med Landinfo i 2019 benektet imidlertid PJAK at de har fokus på og dreper informanter.

⁷ Peshmerga er en betegnelse som brukes om kurdiske væpnede styrker; offisielt brukt om militære styrker og sikkerhetsstyrker i de kurdiske selvstyreområdene i Nord-Irak (SNL 2020a).

Iranske myndigheter hevder at 120 sikkerhetspersonell ble drept som følge av PJAKs aksjoner i 2005. Antallet økte de påfølgende årene (Elling 2013, s. 69). PJAKs angrep var kjennetegnet som mindre «hit-and-run»-angrep, med lette håndvåpen og håndgranater. PJAK skal også ha gjennomført kidnappinger av iranske soldater, som ble løslatt etter å ha blitt «dømt» for forbrytelser mot det kurdiske folk av en ad hoc domstol satt opp av PJAK (Brandon 2006).

Kamphandlingene var særlig intense i 2006-2007 (Amnesty International 2008). Det iranske nyhetsbyrået Fars meldte om en serie sammenstøt med falne på begge sider sommeren 2008 (Hersh 2008). Som ledd i dette, bombet Iran de irakiske grenseområdene, noe som resulterte i at mange sivile ble drept eller drevet på flukt (Elling 2013, s. 185).

Situasjonen eskalerte gradvis frem til sommeren 2011 da Revolusjongarden gjennomførte en større militæroffensiv mot PJAK i både Iran og i deres baser i Nord-Irak. 5000 iranske soldater var involvert i operasjonen, som myndighetene hevdet endte med at PJAK ble nedkjempet. Iranske myndigheter påsto at PJAK ble tvunget til å overgi seg og trekke seg tilbake fra iransk jord. Ifølge en kilde i Revolusjongarden ble 180 geriljasoldater drept og over 300 såret under disse operasjonene (Fars News Agency 2011).

Ifølge informasjon innhentet av danske utlendingsmyndigheter utfører PJAK militære operasjoner i de nordlige og sørlige delene av den kurdiske regionen, mens de andre kurdiske partiene fokuserer på de sentrale delene av regionen (Danish Immigration Service 2020, s. 77). Det antas at PJAKs militære fløy, YRK, har påført iranske sikkerhetsstyrker betydelige tap (Brandon 2018).

4.3 Militær aktivitet i Nord-Irak

PJAK-representanter har innrømmet at forholdet til den kurdiske selvstyremyndigheten i Nord-Irak er et sensitivt tema, ettersom anti-iransk virksomhet fra irakisk territorium åpenbart påvirker KRGs naboforhold til Iran. I 2012 hevdet Bishir (samtale oktober 2012) at Iran hadde øvet et økende press på KRG for at de skulle ta avstand fra PJAKs aktiviteter, og at PJAK hadde respondert på dette presset ved å redusere aktiviteten i grensetraktene mellom Iran og Nord-Irak.

Som tidligere nevnt gjennomførte Revolusjongarden en stor operasjon rettet mot PJAK i 2011; baser i Nord-Irak ble bombet og flere landsbyer var fraflyttet en periode. Tyrkia innledet samtidig en offensiv mot PKKs posisjoner i samme område. PJAK hevdet at Iran og Tyrkia gjennomførte en samordnet militæroperasjon, og at dette var uttrykk for militært samarbeid mellom de to landene (Bishir, samtale oktober 2012). Oppfatningen støttes også av uavhengige kilder. Ifølge akademikeren Bayram Sinkaya (2018, s. 854) har Iran og Tyrkia delt etterretningsinformasjon og gjennomført målrettede angrep mot Qandil-

fjellene med tyrkisk luftstyrke og iransk artilleri. Statsminister Erdoğan bekreftet i 2011 at de to landene samarbeidet om å bekjempe henholdsvis PKK og PJAK. Samarbeidet opphørte høsten 2011, blant annet som følge av våpenhvilen mellom Iran og PJAK.

Human Rights Watch (HRW) intervjuet lokale landsbybeboere i området som fortalte at de iranske angrepene rammet sivile områder hvor det ikke fantes PJAK-aktivister. En borgermester for et av distriktene som var rammet, fortalte til HRW at over 800 familier hadde flyktet fra kamphandlingene under de iranske og tyrkiske angrepene (HRW 2011).

Våpenhvilen ble inngått kort tid før den arabiske våren og utbruddet av borgerkrigen i Syria. Både PJAK og PKK ble etter hvert involvert i krigen i Syria, og bidro med krigere til konflikten, særlig etter at krigen ble trappet opp i 2014. YPG-militsen kom da under økt press fra Free Syrian Army, støttet av Tyrkia, og Den islamske staten (IS). PJAK som organisasjon deltok ikke direkte i kampen mot IS, antagelig fordi Iran la press på KRG om at iranske kurdere ikke skulle gis anledning til å delta. Deler av PKK har imidlertid deltatt, og det kan ha vært noe rekruttering fra PJAK via PKK-nettverket. Det er ubestridt at det er sterke bånd mellom de to organisasjonene, også når det gjelder kommandostruktur, ideologi og ressurser. Det er derfor grunn til å tro at det er til dels flytende medlemsmasse over landegrensene mellom PKK-affilierte organisasjoner (Orton 2018, s. 159-165; Brandon 2018).

4.4 Våpenhvile i 2011

I 2010 ble daværende leder, Abdul Rahman Haji Ahmad, arrestert i sitt hjem i Tyskland (Ekurd Daily 2010). Dette, kombinert med militæroffensiven mot PJAKs tilholdssteder i Qandil-fjellene i 2011, bidro til endring i PJAKs strategi. Flere aktører fra KRG⁸, herunder KRGs første president Masoud Barzani og hans sønn Nurchivan, spilte en viktig rolle i å fremforhandle en avtale om våpenhvile mellom PJAK og iranske myndigheter. En utsending fra KRGs parlament erklærte under et besøk til Teheran at PJAK hadde avsluttet sin motstandskamp. Iranske myndigheter offentliggjorde imidlertid ikke noen erklæring hvor de forpliktet seg til våpenhvile (Elling 2013, s. 185; Gunter 2020, s. 65; Enders 2011).

Bakgrunnen for at PJAK gikk inn for våpenhvile er antagelig fordi den væpnede kampen ikke ga resultater. I tillegg kan press fra sentrale aktører i Nord-Irak også ha spilt inn. En annen grunn var at den sosiale mobiliseringen av befolkningen ble prioritert. Partiets daværende utenrikspolitiske leder Shamal Bishir uttalte til

⁸ Etter at irakiske regjeringsstyrker trakk seg ut av deler av det kurdiske Nord-Irak etter Gulfkrigen i 1991, etablerte de dominerende irakisk-kurdiske partiene en selvstyremyndighet – Kurdistan Regional Government (KRG) – som siden har administrert Nord-Irak.

Landinfo i 2012 at PJAK ikke hadde noen ambisjon eller forestilling om at de kunne nedkjempe den iranske hæren.

Betingelsene PJAK stilte for å inngå våpenhvile skal ha vært tredelt:

- For det første krevde PJAK at Iran slutter å henrette PJAK-medlemmer.
- For det andre måtte Irans militære operasjoner mot PJAK stanse.
- For det tredje krevde PJAK at Iran skulle avstå fra videre felles militæroperasjoner med Tyrkia i Nord-Irak (Bishir, samtale i 2012; Enders 2011).

4.4.1 Situasjonen etter at våpenhvilen ble inngått

Våpenhvilen førte til reduksjon i voldsnivået (Universitetet i Uppsala u.å.). Bishir opplyste i 2012 at antall sammenstøt hadde gått betydelig ned, men at det forekom enkelte brudd på våpenhvilen. Han bekreftet nyhetsmeldinger om sammenstøt, men han hevdet at dette hadde skjedd i tilfeller hvor PJAKs folk ble angrepet av iranske sikkerhetsstyrker. Kurdiske kilder rapporterte ved flere anledninger at iranske styrker hadde brutt våpenhvilen (Payvand Iran News 2012). Også andre kilder bekrefter at PJAK i all hovedsak overholdt våpenhvilen, men at enkelte mindre brudd forekom (Gunter 2020, s. 65).

KRG og lokalbefolkningen ved grenseområdene mot Iran har i forkant av våpenhvilen, men også i årene etterpå, betalt en høy pris for sitt vertskap for PJAK og PKK. Grenseområdene har vært utsatt for gjentatte bombeangrep og militære operasjoner i regi av Revolusjongarden. KRG-ledere har uttalt at de føler seg maktesløse overfor Revolusjongardens militæraksjoner over grensen og har oppfordret til at både sentralmakten i Bagdad og FN må involveres for å stanse angrepene (AP News 2019; Majidiyar 2017).

I perioden 2015 og 2016 ble det rapportert om flere brudd på våpenhvilen; hendelser som medførte tap for begge sider. Det var i 2015 store demonstrasjoner i byen Mahabad i Iran. Bakgrunnen var at en stuepike ved et av byens beste hoteller hoppet ut fra et vindu og døde. Hun skal angivelig ha hoppet for å slippe unna en offiser som forsøkte å voldta henne. Hotellet ble tent på av demonstranter som protesterte mot det påståtte overgrepet (Erdbrink 2015). Sikkerhetsstyrkene svarte med å bruke tåregass og gummikuler, og minst én demonstrant ble drept (Spyer 2015).

Hendelsen i Mahabad medførte at PJAK, i tillegg til andre kurdiske partier, igjen angrep iranske sikkerhetsstyrker. I august 2015 skal mer enn 20 medlemmer av den iranske revolusjongarden ha blitt drept. Myndighetene svarte med å henrette fengslede kurdere; ett medlem av KDP-I og to PJAK-medlemmer:

- 9. august 2015: PJAK-medlemmet Sirvan Nezhavi ble hengt i et fengsel i den nordvestlige byen Tabriz (Sharafedin 2015).
- 26. august 2015: Den profilerte politiske fangen Behrouz Alkhani, med tilknytning til PJAK, ble henrettet. Han hadde vært fengslet siden 2010 (Brandon 2018; Amnesty International 2015).

Menneskerettighetsorganisasjonen Hengaw meldte i september 2018 at Revolusjongarden hadde drept seks av PJAKs kadre. «Vi ønsker ikke å føre krig mot Iran, men noen ganger faller geriljaen i deres i feller. I slike tilfeller skyter vi tilbake for å forsvare oss», forklarte representantene for PJAK.

I samtale med Landinfo i oktober 2019 understreket representanter for PJAK at våpenhvilen fra 2011 fortsatt gjelder, og at de kun bruker våpen til å forsvare seg mot iranske sikkerhetsstyrker, som de hevdet stadig bryter våpenhvilen.

5 Medlemskap

Representanter for PJAK forklarte i møte med Landinfo (oktober 2019) at det er ulike typer medlemskap og ulike måter å være tilknyttet bevegelsen. De skiller mellom tre typer medlemmer:

1. *Profesjonelle kadre*. Dette dreier seg om personer som har viet sitt liv til PJAK, og er krigere på heltid.
2. *Regionale kadre*. Dette er personer som oppholder seg primært i Europa og Iran, men også i KRI⁹.
3. «*Støttemedlemmer*». Dette dreier seg om medlemmer som ikke vier hele sitt liv til partiet, men som likevel ønsker å gjøre en innsats.

Det er likheter mellom regionale kadre og støttemedlemmer. En forskjell er imidlertid at de regionale kadrene i Europa gjennomgår et opplæringsprogram. I motsetning til profesjonelle kadre, kan regionale kadre – både i Iran og Europa - gifte seg og få barn (samtale oktober 2019).

Selv om PJAKs medlemsmasse ikke utelukkende består av iranske kurdere, er likevel PJAK i realiteten, og i all hovedsak, en iransk-kurdisk bevegelse (Brandon 2018; PJAK 2020b). Agiri Rojhilat, som i 2009 satt i partiets styre, hevdet i et intervju at PJAK har både kurdiske og ikke-kurdiske medlemmer – både fra Iran og det øvrige Kurdistan, så vel som internasjonale frivillige. For det første finnes det ikke-iranske, kurdiske medlemmer fra andre deler av Kurdistan. For det andre er det iranere med ulik etnisk bakgrunn i medlemsmassene, inkludert azeri-

⁹ Kurdistan Region of Iraq.

tyrkere, balutsjere og persere. For det tredje skal enkelte internasjonale frivillige, blant annet fra Tyskland, være tatt opp som medlemmer (Flood 2009).

5.1 Tidligere struktur for medlemskap

Den tredelte medlemsstrukturen som er beskrevet over, samsvarer ikke med informasjon som PJAK ga i 2012. Tankegangen var på den tiden at de politiske og militære sfærene skulle være integrert i hverandre, og derfor måtte alle medlemmer igjennom både militær trening og politisk-ideologisk skoling, forklarte Bishir (samtale 2012). Han understreket videre at PJAK ikke brukte begrepet peshmerga – som andre kurdiske organisasjoner har brukt om sine væpnede styrker – men gerilja. Dette var nettopp for å understreke at den væpnede aktiviteten ikke er en separat, men en integrert del av virksomheten.

Ifølge PJAK opererte de da med to typer medlemskap: Enten ble man tatt opp som «profesjonelt medlem»¹⁰ eller som «halvprofesjonelt» medlem. Forskjellen gikk på graden av oppofrelse for organisasjonen. Profesjonelle medlemmer lot seg engasjere fullt og helt i organisasjonen. De kunne beordres til ulike oppgaver og oppdrag ut fra partiets behov, og hadde dermed mindre valgfrihet og mindre privatliv. De halvprofesjonelle medlemmene, på sin side, var i en friere stilling. De kunne i større grad velge hvilke aktiviteter de ville delta i, og de sto fritt til å gifte seg og få barn, ifølge Bishir (samtale 2012).

5.2 Antall medlemmer

Antall medlemmer i PJAK er usikkert. Ulike kilder har forskjellige anslag. Spørsmålet er også hvem som regnes med, om det bare er kadrene, om medlemmer i celle-strukturen¹¹ telles med, og om regionale kadre og støttemedlemmer er med i regnestykket.

Ifølge Elling (2013, s. 69) hadde PJAK om lag 3000 krigere i 2006. Analytiker Thomas Renard anslo i 2008 at PJAK hadde mellom 2000 og 3000 kvinner og menn under våpen (Renard 2008). Nyere anslag peker i retning av at antallet kan være noe lavere. Ifølge analytikeren James Brandon har PJAK mellom 1000 og 2000 krigere (Brandon 2018). Akademiker og forfatter Michael Gunter anslår antallet krigere i PJAK til å være om lag 3000, litt under halvparten (45 prosent) antas å være kvinner. I tillegg viser Gunter til at PJAK skal ha tusenvis av aktivister inne i Iran (Gunter 2020, s. 64). Dette samsvarer med informasjon som Bishir ga i 2012 – at PJAK hadde hoveddelen av sin organisasjon og

¹⁰ Slik Landinfo forstår begrepsbruken, er profesjonelt medlem sammenfallende med det som i dag omtales som profesjonelle kadre, jf. kap. 5.

¹¹ Se kap. 7 for nærmere redegjørelse av cellestrukturen.

medlemsmasse i Iran. Representanter for PJAK opplyste til Landinfo i 2019 at de ikke ønsker å oppgi antallet kadre.

De motstridende estimatene over antallet kadre og aktivister illustrerer hvor krevende det er å få tilgang til pålitelig empiri om en gruppering som er henvist til å operere i skjul.

5.3 Medlemskort og bekreftelser på medlemskap

Etter å ha gått gjennom den obligatoriske opplæringen, kan kadre få medlemskort.¹² Ikke alle får utstedt medlemsbevis, og det er heller ikke et krav fra PJAKs side. Noen blir bare registrert som kadre av organisasjonen, uten å ha medlems-ID (samtale, oktober 2019).

I likhet med de andre kurdiske partiene, understreket PJAK i samtale med Landinfo (oktober 2019) at de alltid gjør undersøkelser før de utsteder bekreftelser. De er kjent med at enkelte anfører at de har vært medlemmer, uten at det nødvendigvis er riktig. Derfor sjekker de om personen faktisk har vært medlem av partiet, og om det foreligger mistanker om at vedkommende arbeider for iransk etterretning. Dersom bekreftelsen gjelder et medlem som har jobbet i en hemmelig celle inne i Iran, eller på annen måte gitt støtte til partiet i Iran, vil partiledelsen først verifisere hva vedkommende har gjort for partiet i Iran før de eventuelt utsteder en bekreftelse.

PJAK har representanter i ulike europeiske land som kan utstede og undertegne bekreftelser, men kun etter å ha fått tillatelse fra partiledelsen. Det er flere personer som har fullmakt til å signere bekreftelsesbrev. Ifølge PJAK (oktober 2019) gir de ikke bekreftelsesbrevet direkte til medlemmet, men de sender det til advokat i saken, eventuelt direkte til retten eller til utlendingsmyndighetene i det aktuelle landet.

I 2012 forklarte Bishir at det forekommer at PJAK utsteder attester til medlemmer som ønsker å søke asyl utenfor Kurdistan, men kun i sjeldne tilfeller. PJAKs policy er å oppmuntre ungdommen til ikke å forlate landet og søke asyl i Europa. I motsetning til andre partier, forklarte Bishir, ønsker de at ungdom skal bli i landet og mobilisere mot det iranske regimet. Men det finnes unntak; hvis en person faktisk har samarbeidet med PJAK, og det finnes bevis på at vedkommende var tvunget til å forlate landet, eksempelvis en kommende rettssak, kan det gis bekreftelse på medlemskap. Men det er partiet som bestemmer om vedkommende skal dra til Europa, og hvorvidt asylsøkeren blir PJAKs representant i Europa (Bishir, samtale oktober 2012).

¹² I 2012 opplyste imidlertid Bishir at PJAK ikke utsteder medlemskort til sine medlemmer – verken i Iran eller Nord-Irak.

PJAKs tilstedeværelse i Nord-Irak

Partier som er i opposisjon til iranske myndigheter, kan ikke operere åpent i Iran. De fleste partiene har derfor base og hovedkvarter utenfor landets grenser. Mange av de kurdiske partiene, herunder PJAK, opererer fra Nord-Irak. Statusen og handlingsrommet til de kurdiske opposisjonsgruppene som KDP-I, Komala, PDKI og PJAK har vært, og er, et vanskelig tema i relasjonen mellom Iran og KRG (Entessar 2018, s. 75).

KRG har gjort avtaler om en formalisert tilstedeværelse med flere iransk-kurdiske eksilpartier som PDKI, KDP-I, de tre Komala-fraksjonene og PAK. På grunn av behovet for et godt naboforhold til Iran, har KRG krevd at de iransk-kurdiske eksilpartiene avstår fra all militær virksomhet mot Iran. Dette har vært en betingelse for at eksilpartiene får operere i henviste baser og leirer i Nord-Irak.

PJAK har ikke en slik formalisert avtale som partiene nevnt ovenfor. PJAK har, som tidligere nevnt, tilstedeværelse i Qandil-fjellene i Nord-Irak, like ved grensen mot Iran, men de har ikke fått mulighet til å etablere leire som de øvrige partiene. En journalist fra Asharq Al-Awsat som besøkte Qandil i 2010, beskrev PJAKs hovedkvarter som tre enkle leirbygninger, kamuflert av trær for å hindre at det skulle synes fra luften (Asharq Al-Awsat 2010). Etter at våpenhvilen ble inngått i 2011, fikk PJAK i en periode disponere et kontor i KRG. Dette var antagelig å anse som en belønning for PJAKs forhandlingsvilje. PJAK opplyste at de hadde fått lokalene som følge av våpenhvilen, og fordi PJAK i større grad skulle fokusere på politisk aktivitet og ikke militær kamp. Da Landinfo møtte representanter for PJAK i oktober 2013 fant møtet sted i PJAKs kontor. Profilen på lokalene var svært lav og det var ikke PJAK-flagg eller skilt på utsiden av kontoret, som senere ble stengt. Da Landinfo møtte representanter for PJAK i Nord-Irak i oktober 2019, bekreftet de at de ikke disponerer egne kontorer eller leire.

PJAK og den tyrkisk-kurdiske PKK-geriljaen har siden etableringen av PJAK samarbeidet om bruk av felles fasiliteter i Qandil-fjellene. Blant annet har de et felles sykehus Journalister som har besøkt PJAKs base camp, har forklart at de passerte PKK-kontrollposter på veien opp til PJAKs område, som ligger på sørsiden av Qandil-fjellet, mens PKKs base camp var på vestsiden (Cagaptay & Eroglu 2007; Gunter 2020, s. 65).

Iranske sikkerhetsmyndigheter og etterretning har en betydelig og synlig tilstedeværelse og aktivitet i Nord-Irak. Det er grunn til å tro at de har god oversikt over de iransk-kurdiske partienes medlemmer og aktivitet. Det rapporteres om en rekke angrep rettet mot partiene. Ifølge en journalist (som gjengitt i Danish Immigration Service 2020, s. 29) har 321 kurdiske partimedlemmer blitt drept av iranske myndigheter i Nord-Irak etter 1991.

På tross av betydelig mistillit mellom partene, har det i perioder vært samarbeid mellom iranske myndigheter og den kurdiske selvstyremyndigheten i Irak. Trusselen fra IS førte til et slikt militært samarbeid mellom Erbil og Teheran, noe som resulterte i opptrapping av det iranske nærværet i området. Det har vært et samarbeid mellom Revolusjongarden, iransk etterretning og KRG i kampen mot IS (Sinkaya 2015).

6.1 Forholdet til KRG

I motsetning til de eldre, etablerte iransk-kurdiske partiene har PJAK altså ingen formalisert avtale med den kurdiske selvstyremyndigheten i Nord-Irak. PJAKs manglende avtale med KRG har konsekvenser både for organisasjonens handlingsrom i Nord-Irak, så vel som for medlemmenes personlige bevegelsesfrihet og tilgang til offentlige tjenester i vertslandet.

Eksilpartiene som har formalisert tilstedeværelsen i form av avtale med KRG, mottar en viss økonomisk støtte. I tillegg har medlemmene og deres familier tilgang til skole, helsevesen og andre offentlige tjenester. I og med at PJAK ikke har slik formalisert tilstedeværelse, mottar ikke deres medlemmer verken økonomisk støtte eller offentlige tjenester. Daværende utenrikspolitiske leder Shamal Bishir hevdet i 2012 at PJAKs medlemmer og sympatisører er blant de mest diskriminerte i Nord-Irak. Han viste til at det kommer folk med familier fra Iran for å jobbe med PJAK. Disse familiene har bodd der flere år uten ID-kort eller papirer, noe som har skapt problemer for barnas skolegang og utdanning. Slik Landinfo forstår tilgjengelig informasjon, er dette fortsatt situasjonen for PJAKs medlemmer.

Dette problemet gjelder ifølge Bishir (samtale 2012) også iransk-kurdiske flyktninger som ikke tilhører noe parti, men som søker beskyttelse av ulike grunner i Nord-Irak. Bishir hevdet at for noen blir eneste utvei å søke medlemskap i et av de partiene som gjennom avtale med KRG tilbyr opphold og beskyttelse. Dermed tvinges de til å søke medlemskap hos de «godkjente» organisasjonene, bare på papiret, for å få tillatelse til å bli.

Directorate of Residency i KRG forklarte til danske utlendingsmyndigheter i 2019 (Danish Immigration Service 2020, s. 30) at sivile som bor utenfor parti-leirene, kan søke om flyktningstatus. KRG og UNHCR samarbeider om prosessen, og det er blant annet UNHCR som registrerer søknaden. Medlemmer av de kurdiske eksilpartiene som bor på partienes baser, har som regel ingen formell oppholdstillatelse i KRI. Verken de eller PJAKs medlemmer får irakisk ID-kort eller pass (Danish Immigration Service 2020, s. 30, 31).

KRG godkjenner imidlertid eksilpartienes medlemskort som gyldig ID-kort, som fremvises ved passering av KRGs kontrollposter langs veiene innenfor KRGs territorium (samtaler, oktober 2019). I 2012 opplyste representanter for PJAK at

en slik ordning ikke gjaldt for PJAKs medlemmer, og at deres medlemmer dermed ikke hadde den samme bevegelsesfriheten som medlemmer av andre partier. Resultatet var dermed at de i mange tilfeller måtte avstå fra å bevege seg utenfor det PJAK-kontrollerte området.

I oktober 2019 bekreftet representanter for PJAK at KRG fortsatt ikke godtar deres medlemskort som grunnlag for å gi en formell oppholdstillatelse. Likevel kan det synes som PJAKs bevegelsesfrihet er noe endret de siste årene. Representanter for PJAK opplyste at deres medlemmer kan bruke medlemskortet til å passere kontrollposter/sjekkpunkter. For medlemmer som ikke har medlemskort, må passering avklares i forkant, ofte på telefon, med irakisk sikkerhetspersonell.

6.2 Kommunikasjonsmønster i PJAK

PJAK er lite villig til å dele informasjon om kommunikasjonsmønster, og hvordan bevegelsen kommuniserer internt. Landinfo er imidlertid kjent med at det er vanlig for kurdiske opposisjonsgrupper å benytte krypterte apper som Signal, Telegram og WhatsApp.

Kommunikasjonsmønsteret endrer seg i takt med den teknologiske utviklingen. I 2012 opplyste Bishir at medlemmene delte ut aviser og månedlige magasiner. I oktober 2019 opplyste representanter for PJAK at internett og sosiale medier er viktige medium for å kommunisere med personer som oppholder seg i Iran. Fortsatt forekommer det at de deler ut løpesedler, tidsskrifter og tekstene til Öcalan.

PJAK har en egen nettside som henvender seg både til egne medlemmer og andre. Nettsiden publiserer artikler, politisk teori og uttalelser fra partiet på kurdisk, arabisk og engelsk. I tillegg har PJAK en egen TV-kanal som tidligere het Newroz, men i dag går under navnet Aryan. Kanalen har base i Brussel, og sendingen går via satellitt (samtale, oktober 2019).

For øvrig benytter PJAK et bredt spekter av virkemidler og metoder for å kommunisere internt. Det må utøves stor varsomhet ved bruk av digitale kommunikasjonsplattformer på grunn av iransk overvåkning. Allerede i 2012 hadde PJAK høy bevissthet om dette:

Vi har sluttet å bruke elektronisk kommunikasjon med våre personer i landet [Iran], for den nye teknologien Iran besitter og sikkerhetssystemene ved internettkafeer har ført til at mange har blitt avslørt. Tidligere kunne man gå på en internettkafe, åpne sin mail og laste ned. Men i dag blir man overvåket av kameraer og man må levere inn ID-kort for å få tilgang til en PC. All info på ID-kortet blir registrert sammen med hvilke internettsider man har vært

inne på. I 2008 kjøpte Iran utstyr fra Ericsson som gjorde det lettere å spore telefonsamtaler og internettaktiviteter (Bishir, samtale oktober 2012).

Ifølge en kilde som ønsker absolutt anonymitet (epost, oktober 2020) brukes telefon når det er nødvendig, først og fremst til å gi korte beskjeder og gjøre konkrete avtaler. De bruker koder og tar andre forholdsregler for ikke å bli sporet av iransk eller tyrkisk etterretning, eller av NATO som formidler informasjonen videre til Tyrkia. De bruker ikke satellitt-telefon, og slik har det ifølge kilden vært i flere år.

7 Tilstedeværelse i Iran

PJAK er til stede i Iran, men all aktivitet foregår under jorden, hovedsakelig i hemmelige celler. På grunn av iranske myndigheters aktive etterretningsvirksomhet mot PJAK, er organisasjonen blitt svært forsiktig med hensyn til all form for aktivitet og møtevirksomhet (PJAK, oktober 2019).

Det foreligger begrenset åpen og pålitelig informasjon om cellestruktur, kommandolinjer og hvor mange medlemmer det dreier seg om i sum. Representanter for PJAK er lite villige til å dele slik informasjon. Det ligger i celle-organiseringens natur at dette dreier seg om hemmelig aktivitet, og at de ulike cellene ikke skal ha kjennskap til andre celler. Cellene er i stor grad autonome og har utviklet egen metodikk i arbeidet. Cellene utvikler egne, tilpassede forholdsregler for ikke å bli avslørt, eksempelvis hvordan de oppbevarer informasjonsmateriell og hvilke kommunikasjonskanaler de benytter (PJAK, oktober 2019).

PJAK anser de som er tilknyttet slike celler, som «regionale kadre» (se kap. 5.0). De regionale kadrene skal, ifølge PJAK selv, ikke dreie seg om kvinner og menn under våpen, men om å øke folks bevissthet i spørsmål som PJAK anser å være viktig – å spre deres tankegods og verdensanskuelse. Senere, når kontakten og tilliten er etablert, kan det bli aktuelt å gå inn på PJAKs ideologi. I tillegg rapporterer de regionale kadrene til bevegelsens ledelse i Nord-Irak, herunder hvem som har blitt såret eller drept i kamphandlinger, informasjon om arrestasjoner, og situasjonen for de som sitter i fengsel. Hvis noen er engasjert i væpnede sammenstøt og blir såret og arrestert, vil ledelsen bli informert om dette (samtale, oktober 2019).

I 2012 fortalte Bishir at PJAK har lært av egne og andre organisasjoners feil når det gjelder cellestruktur. Lærdommen er at venstreorienterte grupperinger har organisert seg i for store celler, noe som har resultert i at hele cellen har blitt avslørt når ett medlem ble arrestert. PJAKs praksis har derfor vært at det skal være små enheter, ikke mer enn fem personer. Så snart det er flere enn fem personer i et nettverk, etableres det et nytt nettverk. Av samme grunn avholdes

ikke store møter. Målsettingen for PJAKs aktiviteter i Iran var, ifølge Bishir, å skape politisk og nasjonal bevissthet. Ungdom og kvinner ble spesielt prioritert i dette arbeidet, som var organisert med små enheter som drev undergrunnsaktivitet på lokalplan i byene (Bishir, samtale oktober 2012). Senere, i 2014, ble KODAR etablert i den hensikt å mobilisere befolkningen (se kap. 3.2).

8 Reaksjoner fra iranske myndigheter

PJAK og andre iransk-kurdiske partier blir regnet som illegale organisasjoner i Iran. Medlemskap eller annen tilknytning til partiene straffes strengt. I henhold til FNs spesialrapportør for menneskerettigheter i Iran, representerer kurdiske politiske fanger nesten halvparten av alle politiske fanger i landet. De fleste er tiltalt for forbrytelser mot nasjonal sikkerhet. Kurdere utgjør også en uforholdsmessig stor del av dem som dømmes til døden og henrettes (Special Rapporteur on the situation of human rights in the Islamic Republic of Iran 2019, 21-23). I tillegg rapporteres det om dødsfall i fengsler; fanger dør som følge av mishandling eller mangelfull legehjelp når de blir syke, dårlige sanitære forhold, samt at fangene blir syke av fordervet mat og forurenset vann (UN News 2019).

Ifølge organisasjonen Iran Human Rights (2020, s. 53) ble minst 65 kurdere henrettet i perioden fra 2010 til 2019 som følge av tilknytning til forbudte politiske og militante grupper.¹³

I kurdiske områder blir også sivil aktivisme som ikke er knyttet til partiene, møtt med mistenksomhet, tolket som politisk opposisjonsvirksomhet og undertrykket av myndighetene. Personer som deltar i demonstrasjoner eller andre protestmarkeringer, mistenkes for medlemskap i et parti og risikerer arrestasjon (Danish Immigration Service 2020, s. 19).

8.1 Arrestasjoner og domfellelser

I 2018 ble 828 kurdere arrestert, og mange av dem ble dømt til lange fengselsstraffer på grunn av sivil aktivisme eller medlemskap i et kurdisk politisk parti. I de første seks månedene av 2019 ble 199 kurdere arrestert, 115 av dem for anklager om medlemskap i kurdiske politiske partier. 55 av de 199 arresterte ble dømt til fengselsstraffer opp mot 15 år. I samme periode ble minst 17 kurdere henrettet, herunder 14 dømt for mord og tre dømt for narkotika-relaterte forbrytelser (Special Rapporteur on the situation of human rights in the Islamic Republic of Iran 2019, 87-88).

¹³ Iran praktiserer dødsstraff. Ifølge organisasjonen Iran Human Rights (2020) ble minst 280 personer henrettet i 2019. Om lag 80 prosent av disse er dømt til døden for mord.

I oktober 2019 opplyste representanter for PJAK at de har flere medlemmer i fengsel. Noen er dømt til dødsstraff, og enkelte er henrettet. Tips fra informanter kan resultere i at medlemmer av en celle blir arrestert. Landinfos kilder (samtaler, oktober 2019) understreket at straffeutmålingen i domstolene overfor kurdiske aktivister er forbundet med betydelig grad av uforutsigbarhet. Det samme gjelder hvem som idømmes dødsstraff. En representant for KDPI (samtale, oktober 2019) hevdet at straffeutmålingen avhenger av humøret og dagsformen til dommeren.

Det er ikke nødvendigvis slik at de som er mest profilert, eller har den høyeste posisjonen, får dødsstraff. Hovedmønsteret er likevel at høy profil og stor aktivitet, øker risikoen for streng straff. De som har drevet væpnet kamp, eller er anklaget for det, er overrepresentert blant de som idømmes dødsstraff (Danish Immigration Service 2020, s. 10; KDPI, samtale oktober 2019).

Det kan være utenrikspolitiske hensyn som ligger til grunn for en streng straff eller dødsdom. Eksempelvis kan det dreie seg om å sende et budskap til, eller forsøke å forbedre relasjonen til, et annet land. Det å henrette medlemmer av PJAK kan oppfattes som et signal til Tyrkia (Rojhelat 2019b).

8.2 Henrettelser og likvideringer

På 1990-tallet ble mange aktivister og ledere for den kurdiske opposisjonen drept. Deretter fulgte en periode med relativt få rapporterte tilfeller (Minorities at risk u.å.). I januar 2008 meldte kurdiske kilder at Hikmat Hassan Demir, som var medlem av PJAK, var blitt henrettet i Iran (Kurd Net 2008). Ifølge Shamal Bishir var dette første gang på 16 år at en kurdisk aktivist var henrettet i Iran. Bishir hevdet at regimet hadde foretatt utenomrettslige likvideringer av PJAK-aktivister i de foregående årene, men ikke offisielle henrettelser. Henrettelsen i 2008 var ifølge PJAK-talsmannen et viktig veiskille fordi den ble innledningen til en mer voldelig fase i konflikten, med hyppigere militære sammenstøt og flere henrettelser. Henrettelsen understreket også det regionale perspektivet fordi den henrettede aktivisten var tyrkisk statsborger, ifølge Bishir.

Ifølge Gunter (2020, s. 65) har flere PJAK-medlemmer blitt henrettet og hengt de siste årene. I årene etter 2008 ble det utstedt flere dødsdommer mot kurdere anklaget for tilknytning til PJAK. Farzad Kamangar, Farhad Vakili, Ali Haidarian og Shirin Alamohooli ble alle dømt til døden tiltalt for blant annet medlemskap i PJAK. En medfange av Vakili fortalte til Iran Human Rights Documentation Center at Vakili var utsatt for grov og ydmykende tortur under fengselsoppholdet. De fire dødsdømte fangene ble henrettet i Teheran 9. mai 2010 (IHRDC 2011). Som tidligere nevnt ble PJAK-medlemmene Behrouz Alkhani og Sirvan Nezhavi henrettet av iranske myndigheter i august 2015. Saken til Alkhani var ikke ferdig behandlet av Høyesterett da han ble henrettet (HRW 2016).

I oktober 2019 fullbyrdet iranske myndigheter særlig mange dødsdommer. I løpet av én helg skal mer enn 20 personer ha blitt henrettet, blant annet to medlemmer av PJAK; Hebibulla Gulperipur og Reza Ismaili Mamedi ble begge hengt den 25. oktober 2019 (Rojhelat 2019a).

Internasjonalt press har antagelig bidratt til å utsette planlagte henrettelser. Den syriske kurderen Kamal Hassan Ramezan Soulo har vært i umiddelbar risiko for å bli henrettet i tre år. Det er usikkerhet knyttet til hans identitet, og han har tilstått deltakelse i en væpnet aksjon under tortur. Amnesty har engasjert seg i saken (Amnesty International 2020).

I tillegg rapporteres det om utenomrettslige likvideringer av kurdere som det antas at iransk etterretning står bak. I 2018 ble det gjennom mediene meldt om tre slike likvideringer i Iran. To av ofrene hadde tilknytning til KDP-I, mens den tredje, Iqbal Moradi, var menneskerettighetsaktivist og medlem av PJAK (ANF News 2018).

8.3 Press på familiemedlemmer

Det er vanskelig å si noe generelt om reaksjonsmønsteret som familiemedlemmer utsettes for. Tilnærmingen og reaksjonene varierer, og det synes å være et betydelig element av uforutsigbarhet og vilkårlighet. Bakgrunnen kan være arresterte PJAK-fanger som nekter å samarbeide eller la seg avhøre, eller etterlyste familiemedlemmer som befinner seg i utlandet og i KRI. I slike tilfeller kan politi og sikkerhetsmyndigheter legge press på familien (Danish Immigration Service 2020, s. 27, 28).

Det rapporteres om at familiemedlemmer til kurdiske aktivister utsettes for ulike former for press og overvåking. Det kan dreie seg om søsken som mister studieplassen, eller at de utestenges fra arbeidsmarkedet fordi de ikke får sikkerhetsklarering. I andre tilfeller rapporteres det om at eiendom konfiskeres. Det rapporteres også om at nære familiemedlemmer innkalles til avhør og enkelte arresteres og tiltales, og pålegges meldeplikt eller reiseforbud. Foreldre som har besøkt barna sine i KRI har blitt arrestert. Nære familiemedlemmer til de som driver sosiale eller politiske aktiviteter, må dessuten regne med å bli overvåket. Det kan dreie seg om overvåking av telefonsamtaler og datamaskinbruk, eller deres fysiske bevegelsesmønster (Komala-PIK, oktober 2019; Komala Iranian - Communist Party, oktober 2019; PJAK, oktober 2019; KDP-Iran, november 2019).

En utbredt strategi fra myndighetenes side synes å være at foreldre presses til å reise til Nord-Irak i et forsøk på å hente hjem sønner eller døtre som har sluttet seg til de iransk-kurdiske partiene. Flere av Landinfos kilder (samtaler i Nord-Irak, oktober 2019) forteller om slike erfaringer, så dette gjelder også for andre kurdiske partier. De aller fleste lykkes ikke med oppdraget, men det er ikke

rapportert om sanksjoner mot foreldre som kommer tomhendte tilbake til Iran (Danish Immigration Service 2020, s. 27). Landinfo påpeker at i PJAKs tilfelle er dette særlig krevende fordi partiet ikke har tilhold i faste baser og leire.

Denne praksisen har åpenbart vedvart en stund. I 2012 forklarte Bishir at noen ganger ble foreldre beordret til å reise over grensen til Nord-Irak. Noen av foreldrene la kortene på bordet og fortalte umiddelbart at de var sendt av etterretningstjenesten, og at de var tvunget til å ta med barna sine tilbake til byen. Men det hadde ikke lyktes noen å få med PJAK-medlemmer tilbake til Iran, hevdet Bishir.

Skriftlige kilder

- Ahmadzadeh, A. og Stansfield, G. (2010). The Political, Cultural, and Military Re-Awakening of the Kurdish Nationalist Movement in Iran. *Middle East Journal*, 64(1). Tilgjengelig fra [12827573.pdf \(core.ac.uk\)](https://core.ac.uk/doi/pdf/10.2307/2827573) [lastet ned 17. desember 2020]
- Amnesty International (2008, 30. juli). *Iran: Human rights abuses against the Kurdish minority*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra [Iran: Human rights abuses against the Kurdish minority \(amnesty.org\)](https://www.amnesty.org/en/documents/IRN/10/000/20080730/) [lastet ned 30. oktober 2020]
- Amnesty International (2015, 26. august). Iran: Kurdish man executed while awaiting appeal of his death sentence. *London: Amnesty International*. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2015/08/iran-kurdish-man-awaiting-appeal-of-his-death-sentence-executed/> [lastet ned 13. oktober 2020]
- Amnesty International (2020, 26. juni). Syrian Kurd under threat of execution in Iran: Kamal Hassan Ramezan Soulo. *London: Amnesty International*. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org/en/documents/mde13/2612/2020/en/> [lastet ned 13. oktober 2020]
- ANF News (2018, 18. juli). Kurdish human rights activist tortured and executed. *ANF News*. Tilgjengelig fra <https://anfenglish.com/news/kurdish-human-rights-activist-tortured-and-executed-28340> [lastet ned 13. oktober 2020]
- AP News (2019, 12. juli). Iran hits Iraqi Kurdish fighters with cross-border shelling. *AP News*. Tilgjengelig fra <https://apnews.com/article/31cdc76fcc774f7f9f1c80c2fb524d54> [lastet ned 26. november 2020]
- Asharq Al-Awsat (2010, 8. juli). Asharq Al-Awsat vistis the PJAK. *Asharq Al-Awsat*. Tilgjengelig fra <https://eng-archive.aawsat.com/theaawsat/features/asharq-al-awsat-visits-the-pjak> [lastet ned 30. oktober 2020]
- Brandon, J. (2006). Iran's Kurdish Threat: PJAK. *Terrorism Monitor*. IV(12). Artikkelen er ikke lengre tilgjengelig på internett, men en arkivert versjon er tilgjengelig via archive.org <https://web.archive.org/web/20170518165429/http://intersci.ss.uci.edu/wiki/eBooks/Articles/Jamaats%20%20Terrorism%20Monitor.pdf> [lastet ned 30. november 2020]
- Brandon, J. (2018, 15. januar). Party for Free Life in Kurdistan: The PKK's Iranian Wing Bides Its Time. *Terrorism Monitor*. 16 (1) Tilgjengelig fra <https://jamestown.org/program/party-free-life-kurdistan-pkks-iranian-wing-bides-time/> [lastet ned 13. oktober 2020]
- Cagaptay, S. og Eroglu, Z. (2007, 13. juni). The PKK, PJAK, and Iran: Implications for U.S.-Turkish Relations. *Policywatch 1244*. Washington D.C.: The Washington Institute for Near East Policy. Tilgjengelig fra <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/the-pkk-pjak-and-iran-implications-for-u.s.-turkish-relations> [lastet ned 30. oktober 2020]
- Council of the European Union (2020, 31. juli). Council decision (Cesp) 2020/1132. *Official Journal of the European Union*. Tilgjengelig fra <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020D1132&from=en> [lastet ned 25. november 2020]
- Danish Immigration Service (2020, februar). *Iranian Kurds Consequences of political activities in Iran and KRI*. København: Danish Immigration Service. Tilgjengelig fra <https://www.justice.gov/eoir/page/file/1309051/download> [lastet ned 10. november 2020]
- Ekurd Daily (2010, 7. mars). Kurdish PJAK leader arrested in Germany. *Ekurd Daily*. Tilgjengelig fra <https://ekurd.net/mismas/articles/misc2010/3/irankurd576.htm> [lastet ned 10. november 2020]

- Ekurd Daily (2014, 6. mai). Iranian Kurdish PJAK group shifts policy, seeking democratic autonomy. *Ekurd Daily*. Tilgjengelig fra <https://ekurd.net/mismas/articles/misc2014/5/irankurd1095.htm> [lastet ned 10. november 2020]
- Elling, R. C. (2013). Minorities in Iran. *Nationalism and Ethnicity after Khomeini*. New York: Palgrave Macmillan.
- Enders, D. (2011, 7. november 2011). Iran-Kurdish Rebel Ceasefire Holds Amid Skepticism. *Pulitzer Center*. Tilgjengelig fra <https://pulitzercenter.org/reporting/iran-kurdish-rebel-ceasefire-holds-amid-skepticism> [lastet ned 30. oktober 2020]
- Engdal, E. (2019, 14. juni). Folkets Mujahedin får støtte fra norske politikere. Kritikerne kaller gruppen en hjernevasket kult. *Dagens næringsliv*. Tilgjengelig fra <https://www.dn.no/magasinet/dokumentar/langlesing/iran/folkets-mujahedin/folkets-mujahedin-far-stotte-fra-norske-politikere-kritikerne-kaller-gruppen-en-hjernevasket-kult/2-1-614255> [lastet ned 26. oktober 2020] [Elektronisk abonnementstjeneste]
- Entessar, N (2018). Uneasy Neighbors: Iran and the Kurdish Regional Government. *Journal of South Asian and Middle Eastern Studies*, Vol. 41, No. 2 s. 73-84. Tilgjengelig fra https://www.jstor.org/stable/pdf/10.33428/jsoutasiamiddeas.41.2.0073.pdf?ab_segments=0%252Fbasic_search_solr_cloud%252Fcontrol&refreqid=excelsior%3Afc451fe101063207fa5c02e8d653a524 [lastet ned 26. oktober 2020]
- Erdbrink, T. (2015, 7. mai). Riot Erupts in Iran's Kurdish Capital Over Woman's Death. *The New York Times*. Tilgjengelig fra <https://www.nytimes.com/2015/05/08/world/middleeast/riot-erupts-in-irans-kurdish-capital-over-womans-death.html> [lastet ned 13. oktober 2020]
- European Commission (2019, 29. mai). *Turkey 2019 Report*. Brussel: European Commission. Tilgjengelig fra <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20190529-turkey-report.pdf> [lastet ned 25. november 2020]
- Evran, S. (2017, 20. november). PJAK Co-chair: Iran is in a dirty alliance against Kurds. *ANF News*. Tilgjengelig fra <https://anfenglish.com/features/pjak-co-chair-iran-is-in-a-dirty-alliance-against-kurds-23421> [lastet ned 21. oktober 2020]
- Fars News Agency (2011, 29. september). PJAK surrenders to Iran. *Fars News Agency*. Tilgjengelig fra <http://www.payvand.com/news/11/sep/1293.html> [lastet ned 30. oktober 2020]
- Flood, D. H. (2009, 23. oktober). Between the Hammer and the Anvil: An Exclusive Interview with PJAK's Agiri Rojhilat, *Terrorism Monitor*, 7(31). Tilgjengelig fra [Between the Hammer and the Anvil: An Exclusive Interview with PJAK's Agiri Rojhilat - Jamestown](#) [lastet ned 17. desember 2020]
- FN-sambandet (2020, 6. mars). *Kurdistan*. Oslo: FN-sambandet. Tilgjengelig fra <https://www.fn.no/Konflikter/Asia/kurdistan> [lastet ned 21. oktober 2020]
- Freedom House (2013). *Freedom in the World 2012 – Iran*. Washington D.C.: Freedom House. Tilgjengelig fra https://freedomhouse.org/sites/default/files/2020-02/Freedom_in_the_World_2012_complete_book.pdf [lastet ned 30. oktober 2020]
- Fuller, J. (2008, august/september). Hajji Ahmadi: PJAK fights for a confederal Iran. *Chris Kutschera* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://chris-kutschera.com/A/PJAK.htm> [lastet ned 17. desember 2020]
- Glynn, S. (2017, 6. september). Denied freedom of thought and action, but Kurds are fighting back in Iran. *The National*. Tilgjengelig fra <https://www.thenational.scot/news/18700522.denied-freedom-thought-action-kurds-fighting-back-iran/> [lastet ned 19. oktober 2020]

- Gunter, M. M. (2020). Irans Forgotten Kurds. *Journal of South Asian and Middle Eastern Studies*, Vol. 43, No. 2. Tilgjengelig fra <https://www.jstor.org/stable/pdf/10.33428/jsoutasiamiddeas.43.2.0054.pdf?refreqid=excelsior%3Ab24057862cb56f9802854be5545cd3a4> [lastet ned 26.oktober 2020]
- Hengaw Organization for Human Rights (2018, 9. september). Six Guerilas were killed by Iranian Revolutionary Guards. *Hengaw Organisation for Human Rights*. Tilgjengelig fra <https://hengaw.net/en/news/six-guerilas-were-killed-by-iranian-revolutionary-guards> [lastet ned 23. oktober 2020]
- Hersh, S. M. (2008, 7. juli). Preparing the battlefield. The Bush Administration steps up its secret moves against Iran. *The New Yorker*. Tilgjengelig fra <https://www.newyorker.com/magazine/2008/07/07/preparing-the-battlefield> [lastet ned 30. oktober 2020]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2011, 2. september). Iraqi Kurdistan: Cross-Border Attacks Should Spare Iraqi Civilians. *Human Rights Watch*. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/news/2011/09/02/iraqi-kurdistan-cross-border-attacks-should-spare-iraqi-civilians> [lastet ned 30. oktober 2020]
- HRW (2016). *World Report 2016. Iran – Events of 2015*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/world-report/2016/country-chapters/iran> [lastet ned 26. oktober 2020]
- IHRDC, dvs. Iran Human Rights Documentation Center (2011, 3. mai). *Witness Statement: Sabah Nasri*. New Haven Connecticut: Iran Human Rights Documentation Center. Tilgjengelig fra <https://iranhrdc.org/witness-statement-sabah-nasri/> [lastet ned 30. oktober 2020]
- ICG, dvs. International Crisis Group (u.å.). *Turkey's PKK Conflict: A Visual Explainer*. Brussel: ICG. Tilgjengelig fra [Turkey's PKK Conflict: A Visual Explainer | Crisis Group](https://www.crisisgroup.org/publications/2020/09/turkeys-pkk-conflict-a-visual-explainer) [lastet ned 9. desember 2020]
- Iran Human Rights (2020). *Annual Report on the death penalty in Iran 2019*. Paris: Iran Human Rights. Tilgjengelig fra https://www.iranhr.net/media/files/Rapport_iran-GB.pdf [lastet ned 4. november 2020]
- KMMK-G Geneva, Association for Human Rights in Kurdistan of Iran (2020, februar). *Annual Report on extra-judicial Killings of Kurdish citizens in 2019*. Genenve: Association for Human Rights in Kurdistan of Iran. Tilgjengelig fra <https://kmmk-ge.org/sd/wp-content/uploads/2020/04/KMMK-G-Annual-Report-on-Extra-Judicial-Executions-of-Kurdish-Citizens-in-Iran-in-2019.pdf> [lastet ned 26. november 2020]
- Kurd Net (2008, 7. januar). Iran executes member of Kurdish PEJAK rebel group. *Kurd Net*. Tilgjengelig fra <https://ekurd.net/mismas/articles/misc2008/1/irankurdistan335.htm> [lastet ned 30. oktober 2020]
- Landinfo (2014, 7. januar). *PKK og straffefølgelse av politisk aktive kurdere*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/04/Tyrkia-temanotat-PKK-og-straffefor%C3%B8lgelse-av-politisk-aktive-kurdere-07012013.pdf> [lastet ned 10. november 2020]
- Landinfo (2017,13. februar). *Økt kurdisk militæraktivitet i Iran*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/04/Iran-respons-%C3%98kt-kurdisk-milit%C3%A6raktivitet-i-Iran-AHO-Oppdatert-15022016.pdf> [lastet ned 27. oktober 2020]
- Majidiyar, A. (2017, 6. juli). Iraqi Kurdistan Summons Iran's Envoy over Latest Cross-Border Shelling. *Middle East Institute*. Tilgjengelig fra <https://mei.edu/publications/iraqi-kurdistan-summons-irans-envoy-over-latest-cross-border-shelling> [lastet ned 26. november 2020]

- Minorities at risk (u.å.). Chronology for Kurds in Iran. *College Park: University of Maryland*. Tilgjengelig fra [MAR | Data | Chronology for Kurds in Iran \(umd.edu\)](http://MAR|Data|Chronology%20for%20Kurds%20in%20Iran%20(umd.edu)) [lastet ned 29. november 2020]
- Orton, K. (2018). The Secular Foreign Fighters of the West in Syria. *Insight Turkey* Vol. 20 / No. 3 / 2018, pp. 157-177. Tilgjengelig fra <https://www.insightturkey.com/file/959/the-secular-foreign-fighters-of-the-west-in-syria> [lastet ned 25. november 2020]
- Payvand Iran News (2012, 4. januar). PJAK says Iran has violated ceasefire. *Payvand Iran News*. Tilgjengelig fra <http://www.payvand.com/news/12/jan/1041.html> [lastet ned 28. mai 2013].
- PJAK (u.å.). PJAK. *PJAK*. Tilgjengelig fra <https://pjak.eu/en/> [lastet ned 7. oktober 2020]
- PJAK (2016, 25. oktober). PJAK held its 5th Congress. *PJAK*. Tilgjengelig fra <https://pjak.eu/en/pjak-held-its-5th-congress/> [lastet ned 7. oktober 2020]
- PJAK (2020a, 17. august). Organize the society and liberate Kurdistan with the revolutionary spirit of the people. *PJAK*. Tilgjengelig fra <https://pjak.eu/en/organize-the-society-and-liberate-kurdistan-with-the-revolutionary-spirit-of-the-people/> [lastet ned 13. oktober 2020]
- PJAK (2020b, 7. september). Denied freedom of thought and action, but Kurds are fighting back in Iran. Tilgjengelig fra <https://pjak.eu/en/denied-freedom-of-thought-and-action-but-kurds-are-fighting-back-in-iran/> [lastet ned 14. oktober 2020]
- Press TV (2011, 27. september). Iran urges Europe to end confrontation. *Press TV*. Tilgjengelig fra <http://www.presstv.ir/detail/201408.html> [lastet ned 28. mai 2013]
- Renard, T. (2008, 15. mai). PJAK in Northern Iraq: Tangled Interests and Proxy Wars. *Terrorism Monitor*, 6(10). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=4924#.Ua9F46I0VBk [lastet ned 17. desember 2020]
- Reuters (2009, 4. februar). U.S. brands anti-Iran Kurdish group terrorist. *Reuters*. Tilgjengelig fra <https://www.reuters.com/article/idUSN04297671> [lastet ned 26. november 2020]
- Rojhelat (2013, 29. april). Amir Karimi: Democratic change is our aim in Iran. *Rojhelat.info*. Tilgjengelig fra <http://rojhelat.info/en/?p=5816> [lastet ned 28. oktober 2020]
- Rojhelat (2019a, 31. oktober). New executions approved in Iran. *Rojhelat.info*. Tilgjengelig fra <https://rojhelat.info/en/?p=6600> [lastet ned 26. oktober 2020]
- Rojhelat (2019b, 3. november). The execution of PJAK members was a message from Islamic Republic of Iran to Turkey. *Rojhelat.info*. Tilgjengelig fra <http://rojhelat.info/en/?p=6630> [lastet ned 26. oktober 2020]
- Rojhelat (2020, 2. juni). By establishing democratic nation, toward democratic union of nations in Iran. *Rojhelat.info*. Tilgjengelig fra <http://rojhelat.info/en/?p=10117> [lastet ned 12. november 2020]
- SNL, dvs. Store norske leksikon (sist endret 31. januar 2020a). *Peshmerga*. Oslo: SNL. Tilgjengelig fra [Peshmerga – Store norske leksikon \(snl.no\)](https://snl.no/Peshmerga) [lastet ned 17. desember 2020]
- SNL (sist endret 12. mai 2020b). *YPG*. Oslo: SNL. Tilgjengelig fra <https://snl.no/YPG> [lastet ned 13. oktober 2020]
- Sharafedin, B. (2015, 27. august). Iran executes Kurdish activist, wary of Kurdish gains in Middle East. *Reuters*. Tilgjengelig fra <https://fr.reuters.com/article/uk-iran-rights-kurds-idUKKCN0QW24L20150827> [lastet ned 13. oktober 2020]
- Sinkaya, B. (2015). 9 Iran-KRG Relations Within The Grip Of Distrust. *Center for Middle Eastern Studies*. Tilgjengelig fra [ORSAM-Center for Middle Eastern Studies](https://orsam-center.org/middle-eastern-studies) [lastet ned 27. november 2020]

- Sinkaya, B (2018). The Kurdish question in Iran and its effects on Iran-Turkey relations. *British Journal of Middle eastern studies* 2018, Vol. 45, No. 5, 840–859. Tilgjengelig fra [\(99+\) \(PDF\) The Kurdish question in Iran and its effects on Iran-Turkey relations | Bayram Sinkaya - Academia.edu](#) [lastet ned 27. november 2020]
- Special Rapporteur on the situation of human rights in the Islamic Republic of Iran (2019, 18. juli). *Situation of human rights in the Islamic Republic of Iran. Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in the Islamic Republic of Iran*. New York: UN OHCHR. Tilgjengelig fra <https://undocs.org/A/74/188> [lastet ned 30. oktober 2020]
- Special Rapporteur on the situation of human rights in the Islamic Republic of Iran (2020, 21. juli). *Situation of human rights in the Islamic Republic of Iran. Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in the Islamic Republic of Iran*. New York: UN OHCHR. Tilgjengelig fra <https://undocs.org/pdf?symbol=en/A/75/213> [lastet ned 25. november 2020]
- Spyer, J. (2015, 14. mai). Behind the lines: A tremor is felt in Iranian Kurdistan. *Jerusalem Post*. Tilgjengelig fra <https://www.jpost.com/Opinion/Behind-the-lines-A-tremor-is-felt-in-Iranian-Kurdistan-403135> [lastet ned 25. november 2020]
- Taylor, R. (2014, 17. august). The new PKK: unleashing a social revolution in Kurdistan. *ROAR*. Tilgjengelig fra <https://roarmag.org/essays/pkk-kurdish-struggle-autonomy/> [lastet ned 12. november 2020]
- Universitetet i Uppsala (u.å.). Uppsala Conflict Data Program. Government in Iran – PJAK. Tilgjengelig fra <https://ucdp.uu.se/additionalinfo/754/4#generalinformation> [lastet ned 7. oktober 2020]
- UN News (2019, 10 juli). 10 UN experts voice ‘deep concern’ over Iran’s ‘consistent pattern’ of denying life-saving medical treatment to detainees. *UN News*. Tilgjengelig fra [UN experts voice ‘deep concern’ over Iran’s ‘consistent pattern’ of denying life-saving medical treatment to detainees | UN News](#) [lastet ned 27. november 2020]
- Women are force for change (2019, 24. oktober). MOIS prevents treatment of Kurdish political prisoner Zeinab Jalalian. Tilgjengelig fra <https://women.ncr-iran.org/2019/10/24/mois-prevents-treatment-of-kurdish-political-prisoner-zeinab-jalalian/> [lastet ned 16. oktober 2020]
- Zambelis, C. (2011, mars). The Factors Behind Rebellion in Iranian Kurdistan. *CTC Sentinel*, Vol 4, Issue 3. *West Point: Combating Terrorism Center*. Tilgjengelig fra <https://www.ctc.usma.edu/wp-content/uploads/2011/05/CTCSentinel-Vol4Iss36.pdf> [lastet ned 13. oktober 2020]

Muntlige kilder

- PJAK (u.å.). *Program and resolutions of the Third Congress of PJAK*. Upublisert dokument, mottatt i e-post fra PJAKs Head of Foreign Affairs.
- Abdul Rahman Haji Ahmadi, president i PJAK. Samtale i Oslo 3. mars 2011.
- Shamal Bishir, Head of Foreign Affairs, PJAK. Samtale i Suleimaniyah 17. oktober 2012; e-postkorrespondanse juni 2013; telefondamtale 2. juni 2013; samtale i Suleimaniyah 11. oktober 2013.
- Representanter for PJAK. Samtale i Suleimaniyah 31. oktober 2019.
- Representant for PJAK. Epost oktober 2020.
- Representanter for Komala ungdom/nyankomne til Iran. Samtale i Komala camp 12. oktober 2013.

Representanter for Komala-PIK. Samtale i Suleimaniyah 29. oktober 2019.

Representanter for Komala Iranian - Communist Party. Samtale . Suleimaniyah 29. oktober 2019.

Representanter for KDP-Iran. Samtale i Koye 1. november 2019.

Representanter for Hengaw, kurdisk menneskerettighetsorganisasjon. Samtale i Nord-Irak
26.oktober 2019.